

PUBLIEKSPROJECT VERHALEN VAN DE KOUDE OORLOG

- De relatie erfgoed en publiek is in beweging
- RCE Programma's
Post 65
Koude Oorlog
- Resultaten en voorbeelden
campagne *Wat deed jij tijdens de
Koude Oorlog?*

DE RELATIE ERFGOED EN PUBLIEK IS IN BEWEGING

Zorgen voor een
nieuwe fase in erfgoedbeleid

1. Participatie
2. Potentiele monumenten zijn niet per se 'fraai' / verhaal van object wordt belangrijker

RCE Programma Koude Oorlog met
aanwijzingen, verhaallijnen en verhalen-
project zit aan het begin van deze fase

DE RELATIE ERFGOED EN PUBLIEK IS IN BEWEGING

- Grassroots beweging 'wisdom of the crowd'
- Van boven: participatiewet
Open Overheid
Meerstemmigheid
- FARO akkoord / Programma Faro
- Vertaling naar RCE corporate:
Erfgoed maak je samen
(Het verleden een toekomst geven)

WAT ZIJN DE BEWEGINGEN? GRASSROOTS / TOPDOWN

Politiek-maatschappelijke processen die aan de basis worden ontwikkeld. Vaak betekent dit dat niet beleidsmakers maar burgers initiatieven ontwikkelen en beslissingen nemen.

- Een open overheid staat open voor externe initiatieven
- Op dit moment nemen 'burgers' hun plek in bij erfgoed-beïnvloeding en beslissingen

WAT ZIJN DE BEWEGINGEN? TOP DOWN / GRASSROOTS

- Participatiewet: Opdracht vanuit 'Den Haag' om in samenhang met samenleving tot bescherming te komen
- Participatieladder
- Faro: initiatieven burgerprojecten worden gesteund; Burger besluit welke projecten dat zijn
Veel budget
- Waarderen van monumenten vanaf 2025 met Samenspraak, Meerstemmigheid en Integraal Waarderen

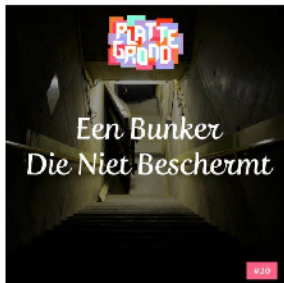

RCE PROGRAMMA'S POST 65 KOUDE OORLOG

Programma's lopen min of meer gelijktijdig en hebben min of meer zelfde opdracht

- kennis vergaren
- draagvlak vergroten bij publiek
- aanwijzen voor bescherming

Bij erfgoedonderzoek / programma's / waarderingen / selectie telt de stem van de burger en worden maatschappelijke verhalen meegenomen als waarde.

Beeld: Wikimedia Commons

roeglegging Zuidelijk
evoland

Beeld: Wikimedia Commons

e Eerste Maasvlakte

Beeld: Wikimedia Commons

Ecoduct Woeste Hoeve

Beeld: Wikimedia Commons

Experimentele Woningbouw
in het Boschstraatkwartier in
Maastricht

Beeld: Wikimedia Commons

De Ekokathedraal in Milda

Beeld: Wikimedia Commons

Fietsstructuur Houten

RCE PROGRAMMA'S POST 65 KOUDE OORLOG

Beeld: Wikimedia Commons

alerie Waalkens in
nsterwolde

Beeld: Wikimedia Commons

Hubertushuis/Moederhuis

Beeld: Het Utrechts Archief

Huis de Waal in Utrecht

Beeld: Wikimedia Commons

uis van de Toekomst in
zmalen

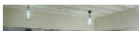
Beeld: Hout Diermarkt

Jenaplanschool De
Vuurvogel

Beeld: Bureau R&R

De Kern Gezond

Post 65 verkenningen 2020/2021

- Burgerpanelonderzoek (1000) geweest naar welke verhalen er verteld moeten worden en welke objecten daarbij horen
- Beslissing verhaallijnen
- Fotowedstrijd op Instagram
- Start van samenstellen longlist (2021 - nu)

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

1. Welvaart	4. Milieu
2. Groei	5. Vrijheid
3. Actie!	6. Ordenen

RCE PROGRAMMA'S POST 65 KOUDE OORLOG

Post 65 aanwijzingsprogramma

- Zes verhaallijnen
- Longlist verder geactiveerd op hiaten via belangenverenigingen en gemeenten.
- Nu rond de 1000 objecten samengesteld in samenspraak: de basis voor selectie
- Handreiking waarderen met SMI
- Januari 2025: burgerpanels via verhaallijnen > selectie!

RCE PROGRAMMA'S POST 65 KOUDE OORLOG

Programma Koude Oorlog
Werkenderwijs pionieren op het gebied
van participatie

- Samenstelling werkgroep
- Ontwikkeling verhaallijnen
historisch belang benadrukken
architectuur achtergrond
- Op zoek naar een vorm van zinnige
participatie
  - > Verhalen van burgers voor duiding
  - > Verhalen opgehaald worden
- Beïnvloeden selectie?

PUBLIEKSPROJECT WAT DEED JIJ TIJDENS DE KOUDE OORLOG?

Oproep om verhalen te delen
> oorspronkelijk idee: direct koppelen
aan voorselectie gebouwde objecten
> uiteindelijk gekozen:
integraal bekijken: monumentaal,
roerend en immaterieel

- Opzetten van tijdelijke campagne
- Laagdrempelig
- Aansluiten bestaande bewegingen
Partnerschap met St. Forten
Nederland > koudeoorlog.nl
- Samenwerken en uit handen geven

WAT EEN KUNSTZOOI IN MIJN DIENSTTIJD

PUBLIEKSPROJECT WAT DEED JIJ TIJDENS DE KOUDE OORLOG?

Waarom schuurt het?

RCE = kennisinstelling, wetenschappelijk onderbouwd, verantwoordelijkheid voor informatieverstrekking

- Verhalen zijn egodocumenten
- Herrinnering versus geschiedschrijving
- Snelheid versus zorgvuldigheid

+ Wetenschappelijk onderzoek aan het einde van campagne door Marijn Weststrate

PUBLIEKSPROJECT WAT DEED JIJ TIJDENS DE KOUDE OORLOG?

cijfermatige resultaten

- 330 verhalen in 2 maanden
> nu 355
- bezoeken
2023: 23.700 (campagne jaar)
2024: 19.000 (tot nu toe)
gem. 2.3 pagina's
- Opvallend. Verhaal over de eerste McDrive meest gelezen > ook in 2024
- Nu meer platformfunctie met activiteiten

FAHNDUNG

Neue Mitglieder der „Rote Armee Fraktion“ (RAF)
Gegen folgende Personen solltet ihr aufpassen wegen drohenden Verstoßes der Mitgliedschaft in der terroristischen Vereinigung „Rote Armee Fraktion“:

WAT DEED JIJ TIJDENS DE KOUDE OORLOG?

- Meeste verhalen: 177 over dienstplicht
- Verrassend veel verhalen over Seedorf
- Bijzondere verhalen vanachter het IJzeren Gordijn
- Veel burgerverhalen over jeugd en spanning
- Veruit meeste verhalen zijn positief (eigen initiatief)
- Enkele verrassende inzichten voor werkgroep

VOORBEELDEN

uit de campagneperiode

24 VERHALEN OVER BB

...We kwamen bijeen in de ruime kelders onder het stadhuis: de burgemeester, de hoofden van afdelingen en ik. Het betrof een fictieve ramp van een schip op de IJssel met gevaarlijke stoffen en giftige damp die vrijkwam en met de wind zou afdrijven naar de Zuidwijken. Die grote kelder onder het stadhuis is daar omstreeks 1953 aangelegd. Een beveiligde ruimte met een stalen deur, stoelen en tafels plus speciale telefoons op een apart netwerk met regelmatige controle-door de PTT...

21 VERHALEN VAN KINDEREN VAN DE KOUDE OORLOG

"Bij haar puilden de kisten uit van voorraden zeep, wasmiddelen en etenswaren." Toen Ria onlangs op de vliering bij haar moeder kwam zag ze weer een goed gevulde koffer staan. "Ze kan er nog geen afstand van doen. Angst blijft je een leven lang achtervolgen!"

21 VERHALEN UIT SEEDORF

Bataljon-arts Wim Werthem:

"Deze jongens trokken zich terug en raakten geïsoleerd in hun groep waardoor zij toenemend in een vicieuze neerwaartse spiraal terecht kwamen. Door interventie van hun maten of de onderofficieren van hun groep keerde het tij nog wel eens, maar soms was het onbegonnen werk en was terugkeer naar Nederland de enige optie."

"Een Oostblok militair in een wachttoren met het geweer op ons gericht." Het oog in oog staan met de vijand is iets dat de in Nederland gestationeerde dienstplichtigen niet hebben meegemaakt.

15 VERHALEN VAN ACHTER HET IJZEREN GORDIJN

“Het was alleen met de auto mogelijk. In Polen was veel spanning vanwege Solidarnosc. Aan de grens met Rusland werd alles grondig bekeken; dat duurde drie uur. Onderweg noteerden politieposten mijn nummerbord. Maximaal 500 kilometer per dag rijden en niet van de weg afgaan van Minsk naar Smolensk naar Moskou.”

OPDRACHT TO SLOT

Bezoek koudeoorlog.nl
en lees de verhalen

Spoor mensen aan
hun verhaal daar te delen

Want erfgoed maken we samen

DANK

Ook verhalen vertellen
of in contact treden met publiek?

eric@ericwie.nl